

ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ

Περιεχόμενα

Παραπληροφόρηση.....	4
Η ενημέρωση είναι δύναμη. Γιατί;	5
Τι είναι προπαγάνδα;	7
Παραπληροφόρηση στο διαδίκτυο	11
Ελάτε να γίνουμε ντετέκτιβ!	12
Παράδειγμα αξιόπιστου δημοσιεύματος	19
Μη αξιόπιστες ιστοσελίδες	20
Προγράμματα επεξεργασίας εικόνων	21
Deepfakes: Πώς αυτό που βλέπεις μπορεί να είναι ψέμα;	22
Πιστεύεις ό,τι βλέπεις στα κοινωνικά δίκτυα;	23
Παιχνίδια που βοηθούν τους νέους στην αναγνώριση των ψευδών ειδήσεων	24

Παραπληροφόρηση

Σήμερα, ζούμε σε μια ψηφιακή κοινωνία που παρουσιάζει πολλαπλές νέες προκλήσεις στην καθημερινή ζωή μικρών και μεγάλων. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι εφαρμογές επικοινωνίας και πολλοί ιστότοποι προσφέρουν τη δυνατότητα αλληλεπίδρασης με άλλους και διευκολύνουν το διαμοιρασμό πληροφοριών και δεδομένων. Σχεδόν όλοι μπορούν να παράγουν πληροφορίες και να «δημιουργούν περιεχόμενο», πώς όμως κρίνουμε τι είναι αξιόπιστο;

Ταυτόχρονα, τα τελευταία χρόνια, έχει γίνει ευκολότερη η αναπαραγωγή και η κοινή χρήση κατασκευασμένου και χειραγωγημένου περιεχομένου στο διαδίκτυο. Ως αποτέλεσμα, ο εντοπισμός παραπληρητικών ή ψευδών πληροφοριών έχει γίνει πιο περίπλοκος.

Αυτό το εγχειρίδιο έχει σχεδιαστεί για να υποστηρίξει τους εκπαιδευτικούς να διδάξουν την παραπληροφόρηση, συμβάλλοντας στη δημιουργία μιας νέας γενιάς ψηφιακών πολιτών που θα είναι ενημερωμένοι, ενδυναμωμένοι και ενεργοί. Η κατανάλωση διαφορετικών ειδών πληροφοριών και ειδήσεων έχει γίνει ολοένα και πιο πολυεπίπεδη: αυτό που βλέπουμε και βιώνουμε συχνά εξασθενείται από τα άτομα και τους λογαριασμούς που ακολουθούμε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Σκοπός αυτού του εγχειριδίου είναι να μάθουν οι μαθητές πώς να εξετάζουν με κριτική σκέψη το περιεχόμενο που συναντούν στο διαδίκτυο και να μάθουν να διερευνούν πιθανά κίνητρα πίσω από το περιεχόμενο που δημοσιεύεται. Επίσης μέσα από παραδείγματα να εξασκηθούν και να έρθουν σε επαφή με τα αποτελέσματα προγραμμάτων επεξεργασίας εικόνας και προγραμμάτων τεχνητής νοημοσύνης με τα οποία δημιουργούνται τα deep fake.

Στόχοι για τους μαθητές/-τριες:

- ⇒ Να προσδιορίσουν τι είναι παραπληροφόρηση.
- ⇒ Να κατανοήσουν ποιες μέθοδοι και μηχανισμοί χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία, τη διανομή και την ενίσχυση της παραπληροφόρησης μέσω του διαδικτύου.
- ⇒ Να αναγνωρίσουν πώς η παραπληροφόρηση επηρεάζει τη ζωή μας εντός και εκτός διαδικτύου.
- ⇒ Να εξασκήσουν την κριτική τους σκέψη μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα.
- ⇒ Να διερευνήσουν τη δημιουργία και διάδοση περιεχομένου στις πλατφόρμες μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Η ενημέρωση είναι δύναμη! Γιατί;

Ο ενημερωμένος πολίτης έχει τη δυνατότητα να είναι κριτικός στοχαστής σε έναν κόσμο όπου η τεχνολογία και τα μέσα ενημέρωσης είναι παντού στην καθημερινότητά και παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της στάσης ζωής και των επιλογών του.

Υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τρόποι πρόσβασης στην ενημέρωση.

Μπορείτε να πείτε μερικά παραδείγματα;

Προτεινόμενες απαντήσεις:

- εφημερίδα
- ειδήσεις στην τηλεόραση
- δωρεάν ημερήσιες εφημερίδες
- περιοδικά
- ραδιόφωνο
- επίσημες ιστοσελίδες
- blogs
- κουτσομπολίστικες ιστοσελίδες
- βίντεο που δημοσιεύονται στο YouTube
- μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Ποια είναι η διαφορά μεταξύ των πληροφοριών σε μια εφημερίδα και των πληροφοριών σε ένα μέσο κοινωνικής δικτύωσης;

Προτεινόμενη απάντηση: Υπάρχουν αρκετές διαφορές μεταξύ των πληροφοριών που δημοσιεύονται σε μια εφημερίδα και αυτών που διαβάζουμε σε ένα μέσο κοινωνικής δικτύωσης. Όσον αφορά στην αξιοπιστία, οι εφημερίδες διαθέτουν επαγγελματίες δημοσιογράφους που ερευνούν, επαληθεύουν και επεξεργάζονται τις πληροφορίες προτού δημοσιευτούν. Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης οι πληροφορίες διαδίδονται από τον οποιονδήποτε χωρίς κανέναν προηγούμενο έλεγχο.

Τρόπος προβολής και πηγές: Στις εφημερίδες οι πληροφορίες παρουσιάζονται με επαγγελματικό τρόπο, συνοδευόμενες από πηγές και φέρουν την υπογραφή του συντάκτη. Επίσης τα κείμενα είναι σωστά δομημένα χωρίς ορθογραφικά, γραμματικά και συντακτικά λάθη. Αντίθετα, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι πληροφορίες είναι πιο απλοποιημένες και παρουσιάζονται με ποικίλους τρόπους ανάλογα με τον χρήστη που τις δημοσιεύει. Οι πηγές δεν είναι απαραίτητες και συνήθως δεν υπάρχουν.

Ποια είναι η διαφορά μεταξύ των πληροφοριών σε ένα blog και των ειδήσεων στην τηλεόραση;

Προτεινόμενη απάντηση: Στο blog, η αξιοπιστία της πληροφορίας εξαρτάται από τον εκάστοτε συγγραφέα, στην τηλεόραση οι πληροφορίες ελέγχονται και επιβεβαιώνονται πριν τη μετάδοση από επαγγελματίες δημοσιογράφους.

Χρήσιμοι ορισμοί:

Γεγονός	Κάτι που έχει συμβεί και είναι αλήθεια. Το γεγονός μπορεί να εξακριβωθεί και να υποστηριχθεί με αποδεικτικά στοιχεία.
Άποψη	Η οπτική γωνία από την οποία βλέπει κάποιος ένα πράγμα, ζήτημα, κατάσταση.
Παραπληροφόρηση	Η παραπληροφόρηση είναι ψευδείς πληροφορίες που δημιουργούνται και κοινοποιούνται για να κάνουν σκόπιμα κακό.
Εσφαλμένη πληροφόρηση	Η εσφαλμένη πληροφόρηση είναι ψευδείς πληροφορίες που κοινοποιούνται από άτομα που δε συνειδητοποιούν ότι είναι ψευδείς και δεν έχουν σκοπό να προκαλέσουν κακό. Για παράδειγμα, μπορεί να κοινοποιήσεις ένα δημοσίευμα το οποίο να περιέχει ανακρίβειες και ψέματα αλλά θα το κάνεις εν αγνοία σου, όχι εσκεμμένα.
Προπαγάνδα	Η συστηματική απόπειρα διάδοσης ιδεών, αντιλήψεων ή απόψεων στον θρησκευτικό, πολιτικό, ιδεολογικό ή άλλο τομέα, που έχει σκοπό να επηρεάσει την κοινή γνώμη και να την διαμορφώσει κατάλληλα, μέσω της μεροληπτικής, στρεβλής ή ελλιπούς μετάδοσης πληροφοριών και της παραπληροφόρησης (Wikipedia).

Τι είναι προπαγάνδα;

Είναι η άμεση παρουσίαση ενός μηνύματος με έναν συγκεκριμένο τρόπο, ώστε να εξυπηρετήσει συγκεκριμένους σκοπούς. Ετυμολογικά, προπαγάνδα σημαίνει «διάδοση μίας φιλοσοφίας ή άποψης». Ιστορικά, ο όρος χρησιμοποιείται ως επί το πλείστον εντός πολιτικού πλαισίου και ιδιαίτερα αναφορικά με συγκεκριμένες κινήσεις που προωθούνται από κυβερνήσεις ή πολιτικές ομάδες.

Η **προπαγάνδα** είναι κατευθυνόμενη πληροφόρηση διαμορφωμένη με τέτοιο τρόπο, ώστε να αλλάξει συμπεριφορά ή άποψη στο κοινό. Η προπαγάνδα είναι προσεκτικά επιλεγμένες πληροφορίες και δίνει μόνο την εικόνα που θέλουν οι άλλοι να δει το κοινό. Δεν πρόκειται για μια απλή, αυθόρμητη ενέργεια επικοινωνίας μεταξύ πομπού και δέκτη, αλλά για μια ειδικά σχεδιασμένη μετάδοση μηνύματος, με σκοπό την παραποίηση της αλήθειας και την παραπλάνηση της κοινής γνώμης.

Τα μηνύματα της σύγχρονης προπαγάνδας δεν είναι κραυγαλέα ψευδή. Ωστόσο, ακόμη και αν το μήνυμα μεταδίδει μόνον «αληθείς» πληροφορίες, δεν εκθέτεται με πλήρη και ισορροπημένο τρόπο. Ένα επιπρόσθετο χαρακτηριστικό της προπαγάνδας είναι ο μεγάλος όγκος της. Δηλαδή, ένας προπαγανδιστής μπορεί να προσπαθήσει να επηρεάσει τις γνώμες με το να κάνει το μήνυμά του να ακουστεί σε όσο περισσότερα μέρη γίνεται και όσο πιο συχνά γίνεται (πηγή: [Wikipedia](#)).

Ποιος μπορεί να χρησιμοποιήσει την προπαγάνδα;

Συνήθως οι κυβερνήσεις και οι εταιρείες χρησιμοποιούν προπαγάνδα για να τονίσουν στους πολίτες/πελάτες τις πληροφορίες που θέλουν να γνωρίζουν, ώστε να αλλάξουν την οπτική γωνία που έχουν ή να τους πείσουν να αγοράσουν ένα προϊόν. Ωστόσο, επειδή η προπαγάνδα επιτυγχάνεται κυρίως μέσα από πληροφορίες που σκοπό έχουν να επηρεάσουν την άποψη του κοινού, ο καθένας μπορεί να τη χρησιμοποιήσει.

Με ποιο τρόπο νομίζεις ότι κάποιος θα μπορούσε να προσπαθήσει να αλλάξει την οπτική σου γωνία ή τα πιστεύω σου;

Εδώ επιχειρείται να εξηγηθούν στους μαθητές κάποιες από τις τεχνικές της προπαγάνδας:

Η επίκληση στο συναίσθημα είναι ίσως η πιο απροκάλυπτη μέθοδος προπαγάνδας ακολουθεί η παρότρυνση για μιμητισμό, ο αποκλεισμός πληροφοριών, ο συσχετισμός, κ.α.

Δείτε μερικά από τα πλέον ιστορικά παραδείγματα προπαγάνδας μέσα από την τέχνη της αφίσας και προσπαθήστε να εξηγήσετε πού αποσκοπούν.

Αυτή η αφίσα είναι δημιούργημα του βρετανού σχεδιαστή Savile Lumley και χρησιμοποιήθηκε κατά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, προκειμένου να προσελκύσει άνδρες με οικογένειες και παιδιά, να καταταγούν στο στρατό. Στόχος ήταν η περηφάνια των ανδρών στο εξής πολύ απλό μοτίβο: τι θα πουν τα παιδιά σου αν μάθουν ότι ΕΣΥ δε βοήθησες στον εθνικό στόχο;

Μια από τις πλέον ανθεκτικές στο χρόνο εικόνες, με ένα σλόγκαν που έχει χρησιμοποιηθεί σε πολλές εκστρατείες τα μετέπειτα χρόνια, όπως στην εκστρατεία του Ομπάμα το 2008. Δημιουργός ήταν ο J. Howard Miller το 1943. Αρχικά, επρόκειτο για μια διαφημιστική καταχώριση της Westinghouse Electric, που είχε χρησιμοποιηθεί εσωτερικά, για να συντηρήσει το ηθικό των γυναικών που εργάζονταν στην εταιρία. Η αφίσα αυτή επανήλθε στο φως της δημοσιότητας στις αρχές της δεκαετίας του '80 για να προωθηθούν τα φεμινιστικά κινήματα.

Άλλη μια αφίσα που καλεί, αυτή τη φορά τις γυναίκες, να καταταγούν στο στρατό. Όχι μόνο για το δικό τους καλό, αλλά και για το καλό της χώρας τους. Τέσσερις εκπρόσωποι από όλα τα όπλα, στενίζουν αγέρωχες το μέλλον, με στωικότητα και φυσικά αψεγάδιαστες, βγαλμένες από ταινία του Χόλιγουντ εκείνης της εποχής.

Μπορείτε να βρείτε ποιες τεχνικές προπαγάνδας έχουν χρησιμοποιηθεί;

Συσχετισμός

Κim Kardashian

Αποκλεισμός

OMG!
Where did you buy that maxi?

Γλώσσα νέων

iPhone 11
Loving it is easy.
That's why so many people do.

Μιμητισμός

?

Ποιες τεχνικές προπαγάνδας έχουν χρησιμοποιηθεί;

- ⇒ **Sketchers** – Η εικόνα έχει χρησιμοποιηθεί εδώ υποδηλώνοντας ότι μια διασημότητα χρησιμοποίησε αυτό το προϊόν.
- ⇒ **Maybelline** – Από αυτή τη φωτογραφία έχουν αφαιρεθεί όλα τα ψεγάδια από το πρόσωπο του μοντέλου αφήνοντας να εννοηθεί ότι το συγκεκριμένο προϊόν είναι τόσο αποτελεσματικό ώστε έχει συντελέσει σε αυτό.
- ⇒ **Boohoo** – Χρησιμοποιείται γλώσσα νεολαίας/αργκό (OMG!).
- ⇒ **Apple** – Η προτροπή για μιμητισμό έχει χρησιμοποιηθεί εδώ καθώς υποστηρίζουν ότι πολλοί άλλοι αγαπούν το iPhone 11... γι' αυτό θα πρέπει κι εσείς να το αγαπήσετε.

Η προπαγάνδα δίνει την πλήρη εικόνα αυτού που συμβαίνει;

Η προπαγάνδα είναι ένα σύνολο προσεκτικά επιλεγμένων πληροφοριών και σας δίνει μόνο την εικόνα που θέλουν οι άλλοι να δείτε.

Ποιες είναι οι επιπτώσεις και οι κίνδυνοι διάδοσης ψευδών ειδήσεων μέσω του διαδικτύου;

Η πρώτη από τις πιο επιβλαβείς επιπτώσεις των ψευδών ειδήσεων είναι νομικής φύσεως, κι έχει να κάνει με τις πιθανές προσβολές των δικαιωμάτων στην πληροφόρηση και την έκφραση. Τα δικαιώματα αυτά είναι θεσπισμένα στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ή ΕΣΔΑ (άρθρο 10) και συνταγματικά κατοχυρωμένα στην Ελλάδα από τα άρθρα 5Α και 14, αντίστοιχα. Με βάση αυτές τις διατάξεις, κάθε Έλληνας πολίτης πρέπει να μπορεί να πληροφορείται και να εκφράζεται, χωρίς περιορισμούς (εκτός αν συντρέχουν εξαιρέσεις). Οι επιπτώσεις των ψευδών ειδήσεων, υπό νομικό πρίσμα, φαίνεται πως μπορεί να είναι πολυσήμαντες: οι ειδήσεις αυτές παραπληροφορούν τον πολίτη, με συνεπακόλουθη παραβίαση των θεμελιωδών του δικαιωμάτων. Επομένως, εκ πρώτης όψεως, η διάδοση τέτοιου είδους ειδήσεων είναι συνταγματικά απαγορευμένη στην Ελλάδα. Η απαγόρευση αυτή εφαρμόζεται σε ειδήσεις διαδιδόμενες με κάθε μέσο, συμπεριλαμβανομένου του διαδικτύου (πηγή: HomoDigitalis.gr).

Όταν οι ψευδείς ειδήσεις αναφέρονται σε άτομα ή οργανισμούς, μπορούν να προκαλέσουν ζημιά σε αυτούς, με τη μορφή συκοφαντίας, προκαταλήψεων, μίσους, αλλά και θετικών αισθημάτων, χωρίς αυτά να βασίζονται σε αληθινά γεγονότα.

Παραπληροφόρηση στο διαδίκτυο

Σημείωση για τον/την εκπαιδευτικό:

Πολλοί νέοι πιστεύουν ότι οι πληροφορίες στο διαδίκτυο είναι «πάντα αληθινές» οπότε είναι σημαντικό να τους υπενθυμίζετε διαρκώς ότι πρέπει να σκέφτονται κριτικά οτιδήποτε συναντούν στο διαδίκτυο. Πολλοί νέοι πιστεύουν επίσης ότι το πρώτο αποτέλεσμα που εμφανίζεται από μια μηχανή αναζήτησης είναι και το πιο ακριβές. Η σειρά εμφάνισης των αποτελεσμάτων σε μια μηχανή αναζήτησης σε καμία περίπτωση δεν αντικατοπτρίζει και την αξιοπιστία τους καθώς ένα αποτέλεσμα μπορεί να προωθείται επί πληρωμή.

Γιατί το διαδίκτυο ευνοεί την παραπληροφόρηση;

Προτεινόμενη απάντηση: Γιατί η μετάδοση της είδησης γίνεται αστραπιαία, δεν υπάρχει έλεγχος, ο καθένας έχει πρόσβαση σε αυτό, ο καθένας έχει τη δυνατότητα να γράψει σε αυτό, υπάρχουν τεχνολογικά μέσα που βοηθούν στην εξαπάτηση (AI, εφαρμογές επεξεργασίας εικόνας κ.α.). Επίσης η αίσθηση της ανωνυμίας στο διαδίκτυο ευνοεί τέτοιες πρακτικές.

Ποιους ιστοτόπους εμπιστεύεσαι και γιατί;

Προτεινόμενη απάντηση: ιστοτόπους από αξιόπιστα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ιστοτόπους που επαληθεύουν τις πληροφορίες που παρέχουν με πηγές, αναφορές ή αναλύσεις, ιστοτόπους που παρουσιάζουν τις πληροφορίες με αντικειμενικότητα και αποφεύγουν την υποκειμενική γνώμη κ.α.

Τι σε βοηθάει στο να εμπιστευτείς μία πληροφορία στο διαδίκτυο;

Προτεινόμενη απάντηση: το να αναφέρεται ως πηγή κάποιο υπαρκτό γνωστό πρόσωπο, να περιλαμβάνονται τεκμηριωμένες πληροφορίες, η ιστοσελίδα να είναι επαγγελματική, να περιέχει μη παραποιημένες εικόνες, στοιχεία επικοινωνίας κ.α.

Πώς μπορείς να μάθεις αν ισχύει αυτό που διάβασες;

Προτεινόμενη απάντηση: είναι δύσκολο, αλλά μπορούμε να σκεφτούμε κριτικά γι' αυτό. Επίσης μπορούμε να το διασταυρώσουμε με άλλες πηγές ή και να το συζητήσουμε με έναν ενήλικα που εμπιστευόμαστε.

Απαντήσεις δραστηριότητας 3: Α=3, Β=4, Γ=5, Δ=2, Ε=1, Ζ=6

Ελάτε να γίνουμε ντετέκτιβ!

Μπορείτε να αιτιολογήσετε γιατί είναι ψευδή τα παρακάτω δημοσιεύματα;
Ποιος είναι ο «κρυμμένος» στόχος της παραπληροφόρησης;
Δείτε τις προτεινόμενες απαντήσεις.

ΠΡΟΣΟΧΗ! Εντοπίστηκε αράχνη δολοφόνος στην Ελλάδα (pics)

Τι ισχύει;

Η «είδηση» για αράχνες δολοφόνους, είναι ένας μύθος που αναπαράγεται εδώ και χρόνια ανά διαστήματα με μόνη μεταβλητή την τοποθεσία, η οποία αλλάζει ανάλογα με την ιστοσελίδα που κάνει τον ισχυρισμό.

Το είδος Camel Spider (Solifugae) αν και μοιάζει με αράχνη, στη πραγματικότητα συγγενεύει περισσότερο με τους σκορπιούς. Δεν έχουν δηλητήριο και δεν αποτελούν κίνδυνο για τον άνθρωπο. Επειδή, όμως, διαθέτουν σχετικά ισχυρούς σιαγόνες, μπορούν να προκαλέσουν επώδυνο δάγκωμα, μόνο εφόσον νιώσουν κίνδυνο και καθαρά για αμυντικό σκοπό.

Ακόμη, λοιπόν, κι εάν μια Camel Spider βρισκόταν στα Τρίκαλα με κάποιο τρόπο, δεν θα υπήρχε λόγος ανησυχίας, καθώς δε θα μπορούσε να σκοτώσει άνθρωπο.

Η φωτογραφία του δημοσιεύματος δεν έχει καμία σχέση με την Camel Spider, είναι ένα πλαστικό παιχνίδι από τη ταινία Alien το οποίο χρησιμοποιήθηκε ως φάρσα.

Πηγή: ellinikahoaxes.gr

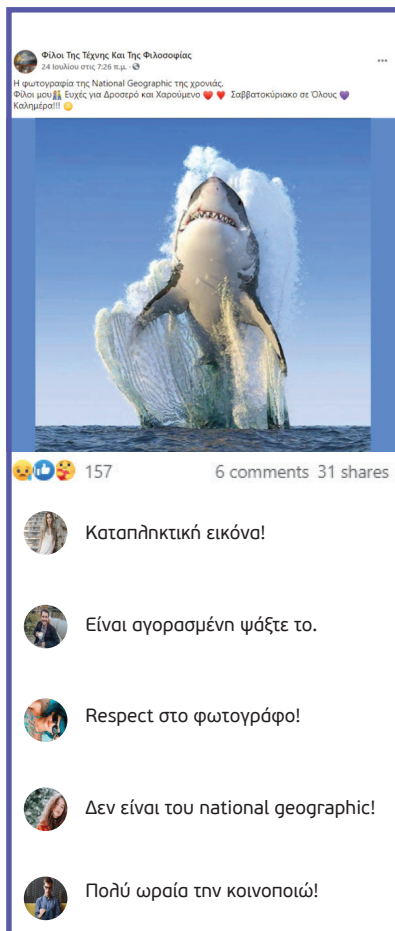
Άλλα στοιχεία που «δείχνουν» ψεύτικο δημοσίευμα:

Υπερβολικός τίτλος: χρήση της λέξης **ΠΡΟΣΟΧΗ!** με κεφαλαία γράμματα και θαυμαστικό.

Παρότρυνση για κοινοποίηση στα κοινωνικά δίκτυα.

Ανυπόγραφο δημοσίευμα, γενικοί ισχυρισμοί, απουσία πηγής και ημερομηνίας δημοσίευσης.

Αν αναζητήσει κανείς τη φωτογραφία στην αναζήτηση εικόνων στη Google θα διαπιστώσει ότι πρόκειται για ψευδή είδηση.

Τι ισχύει;

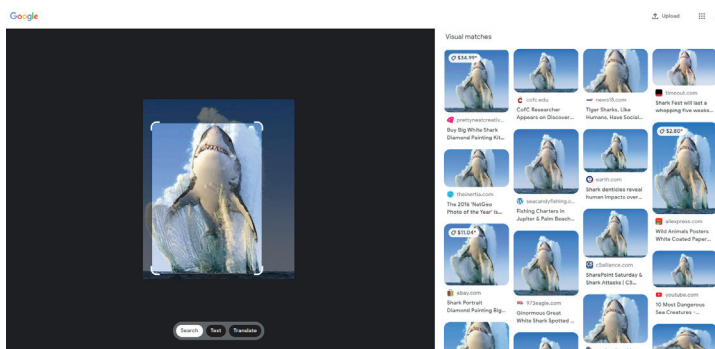
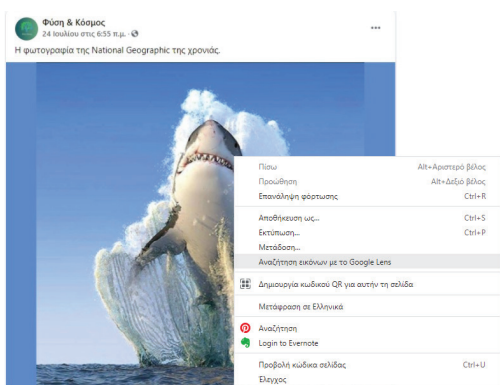
Η υπό εξέταση εικόνα δεν έχει κερδίσει κάποιο βραβείο από το National Geographic. Πρόκειται για εικόνα που δημιουργήθηκε από τον Aleksei Kravtsov, ο οποίος διατηρεί λογαριασμό στο Shutterstock, με το ψευδώνυμο Alexyz3d και στο οποίο δηλώνεται ως σχεδιαστής τρισδιάστατων εικόνων (3D artist).

Πηγή: ellinikahoaxes.gr

Άλλα στοιχεία που «δείχνουν» ψεύτικο δημοσίευμα:

Τα σχόλια κάτω από το δημοσίευμα πρέπει να μας υποψιάσουν.

Αν αναζητήσει κανείς τη φωτογραφία στο Google lens θα διαπιστώσει ότι πρόκειται για φωτογραφία που δεν ανήκει στο National Geographic.

Kristi Papadopoulou
 Today at 19:33 · 🌐

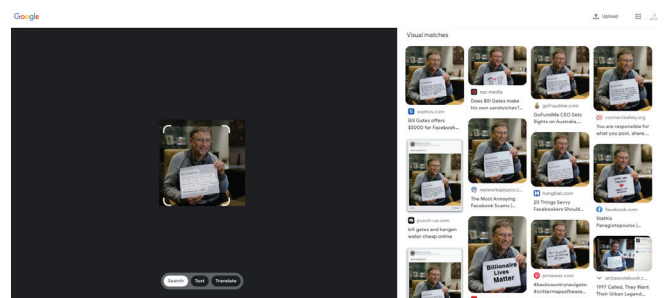
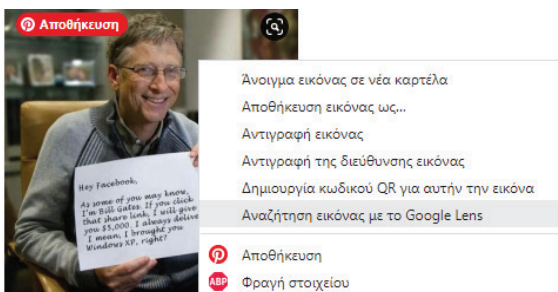
Μη χάσετε αυτή την ευκαιρία! Ο Bill Gates θα σας στείλει € 5.000 αν κοινοποιήσετε την εικόνα. Διαβάστε περισσότερα [εδώ](#). Αυτό είναι αλήθεια. Ήταν στις ειδήσεις.
[See translation](#)

Αυτή η εικόνα ή εικόνες σαν αυτήν, έχουν κυκλοφορήσει επανειλημμένα στο Facebook. Η εικόνα συνοδεύεται συχνά με κείμενο που λέει κάτι σαν «Αυτό είναι αλήθεια. Ήταν στις ειδήσεις».

Τίποτα σχετικά με αυτό δεν είναι αλήθεια: ο Bill Gates δεν θα σας στείλει χρήματα και αυτή η ιστορία δεν ήταν πραγματικά στις ειδήσεις.

Αν αναζητήσει κανείς τη φωτογραφία στο Google lens θα διαπιστώσει ότι η φωτογραφία έχει υποστεί πολλές φορές επεξεργασία.

Ένας από τους σκοπούς των ψευδών ειδήσεων είναι η δημιουργία κίνησης σε μία ιστοσελίδα. Η προτροπή να πατήσει στο σύνδεσμο μπορεί επίσης να υποκρίπτει και ιό.

Pope Francis Shocks World, Endorses Donald Trump for President, Releases Statement

TOPICS: Pope Francis Endorses Donald Trump

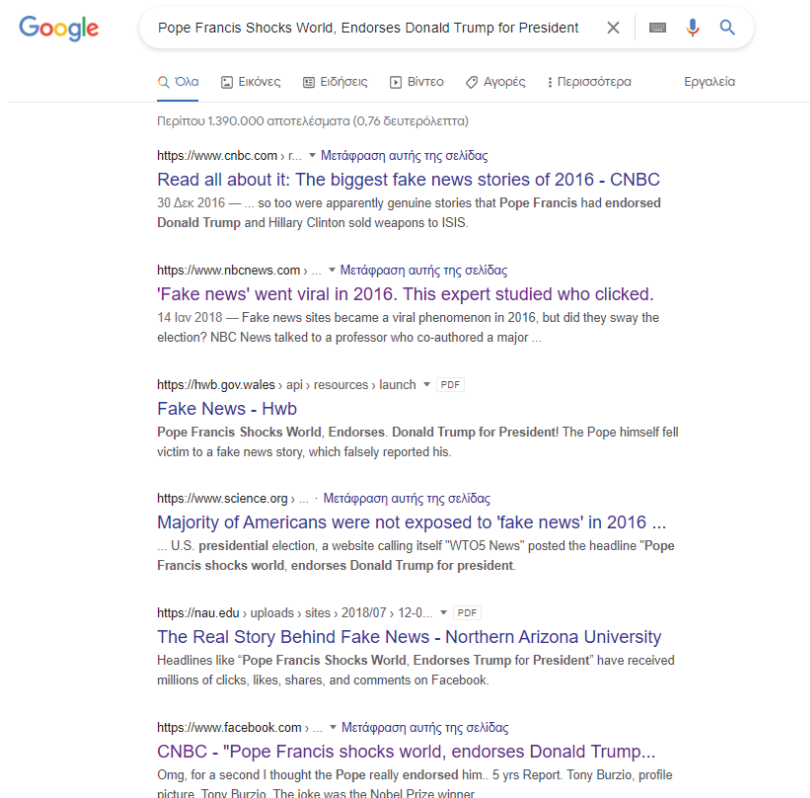
photo by Jeffrey Bruno / CC BY-SA 2.0 / cropped & photo by Gage Skidmore / CC BY-SA 5.0 / cropped

Share: 97.6k

VATICAN CITY – News outlets around the world are reporting on the news that Pope Francis has made the unprecedented decision to endorse a US presidential candidate. His statement in support of Donald Trump was released from the Vatican this evening:

Σύμφωνα με το δημοσίευμα που κυκλοφόρησε το 2016 ο Πάπας Φραγκίσκος έκανε μια άνευ προηγουμένου δήλωση στήριξης υπέρ του Ντόναλντ Τραμπ για πρόεδρο.

Αν κανείς αναζητήσει την είδηση στο google, πολύ εύκολα θα διαπιστώσει ότι πρόκειται για ψευδή είδηση, η οποία αρχικά δημοσιεύθηκε σε σατυρική ιστοσελίδα και σε σύντομο χρονικό διάστημα έγινε γνωστή.

Google

Pope Francis Shocks World, Endorses Donald Trump for President

Όλα Εικόνες Ειδήσεις Βίντεο Αγορές Περισσότερα Εργαλεία

Περίπου 1.390.000 αποτελέσματα (0,76 δευτερόλεπτα)

<https://www.cNBC.com> > ... > Μετάφραση αυτής της σελίδας
Read all about it: The biggest fake news stories of 2016 - CNBC
30 Δεκ 2016 — ... so too were apparently genuine stories that Pope Francis had endorsed Donald Trump and Hillary Clinton sold weapons to ISIS.

<https://www.nbcnews.com> > ... > Μετάφραση αυτής της σελίδας
'Fake news' went viral in 2016. This expert studied who clicked.
14 Ιαν 2018 — Fake news sites became a viral phenomenon in 2016, but did they sway the election? NBC News talked to a professor who co-authored a major ...

<https://hwb.gov.wales> > api > resources > launch > PDF
Fake News - Hwb
Pope Francis Shocks World, Endorses. Donald Trump for President! The Pope himself fell victim to a fake news story, which falsely reported his.

<https://www.science.org> > ... > Μετάφραση αυτής της σελίδας
Majority of Americans were not exposed to 'fake news' in 2016 ...
... U.S. presidential election, a website calling itself "WTO5 News" posted the headline "Pope Francis shocks world, endorses Donald Trump for president.

<https://nau.edu> > uploads > sites > 2018/07 > 12-0... > PDF
The Real Story Behind Fake News - Northern Arizona University
Headlines like "Pope Francis Shocks World, Endorses Trump for President" have received millions of clicks, likes, shares, and comments on Facebook.

<https://www.facebook.com> > ... > Μετάφραση αυτής της σελίδας
CNBC - "Pope Francis shocks world, endorses Donald Trump..."
Omg, for a second I thought the Pope really endorsed him.. 5 yrs Report. Tony Burzio, profile picture. Tony Burzio. The joke was the Nobel Prize winner ...

ΚΑΤΑΠΛΗΚΤΙΚΟ! Αυτό το προϊόν κάνει θαύματα!

Ένα προϊόν που πρέπει να αποκτήσετε χωρίς δεύτερη σκέψη αν θέλετε να γλιτώσετε μια και καλή από τα περιττά κιλά. Όλο το σύστημα αδυνατίσματος σε τιμή ευκαιρίας μόλις στα 170 ευρώ για λίγες μόνο ημέρες. Μην χάσετε αυτή την ευκαιρία. Κάντε την παραγγελία σας **ΕΛΩ**

Ένας από τους λόγους ύπαρξης των ψευδών ειδήσεων είναι η προώθηση προϊόντων με σκοπό το κέρδος. Στο συγκεκριμένο παράδειγμα η φωτογραφία φαίνεται καθαρά ότι είναι προϊόν προγράμματος επεξεργασίας εικόνων. Επίσης, το να χάσει κανείς τόσα κιλά σε διάστημα τριών εβδομάδων θα ήταν εκτός από σχεδόν αδύνατον και επικίνδυνο για την υγεία. Επιπλέον, υπάρχει υπερβολή στον τίτλο του δημοσιεύματος.

Μέσα στο κείμενο του δημοσιεύματος διακρίνει κανείς τη χρήση σκοτεινών μοτίβων στη φράση «σε τιμή ευκαιρίας μόλις στα 170 ευρώ για λίγες μόνο ημέρες». Τα σκοτεινά μοτίβα είναι κόλπα που χρησιμοποιούνται σε ιστότοπους και εφαρμογές που προτρέπουν τους χρήστες να αγοράσουν ή να εγγραφούν σε κάτι επειδή τους παρουσιάζεται ως ευκαιρία.

Παράδειγμα αξιόπιστου δημοσιεύματος

← → ↻ kathimerini.gr/investigations/562228318/pos-o-ethismos-stin-othoni-alloionei-ti-skepsi-ton-paidion/

🏠 Πώς ο εθισμός στην οθόνη αλλοιώνει τη σκέψη των παιδιών

Έρευνες

Πώς ο εθισμός στην οθόνη αλλοιώνει τη σκέψη των παιδιών

Η σχέση με το κινητό και το τάμπλετ ξεκινάει πριν από το σχολείο. Οι ειδικοί της εκπαίδευσης και της παιδικής υγείας βλέπουν ήδη τις επιπτώσεις της ψηφιακής ζωής στην πρόσληψη της γνώσης και τη συγκέντρωση

14' 4" χρόνος ανάγνωσης [Ακούστε το άρθρο](#)

Πολλά παιδιά «παίζουν» με το τάμπλετ των γονιών τους ή διαβέτουν τα ίδια τάμπλετ ή κινητό ήδη από δύο ετών! Φωτ. GETTY IMAGES

Απόστολος Λακασάς

17.01.2023 - 21:29

 Κοινοποίηση

 Σχόλια

Διαστάσεις πανδημίας λαμβάνει η έκθεση των παιδιών στις οθόνες των κινητών και των τάμπλετ από πολύ μικρή, ακόμη και τη βρεφική ηλικία. Παιδαγωγοί, εκπαιδευτικοί και ψυχολόγοι αρχίζουν ήδη να διαπιστώνουν τις μαθησιακές δυσκολίες που προκαλεί η ψηφιακή ζωή των παιδιών: Έχουν εθιστεί στο διαρκές και έντονο ερέθισμα που δίνουν οι συσκευές, είναι πια πολύ πιο δύσκολο να συγκεντρωθούν σε κάτι άλλο. Ο τρόπος με τον οποίο μαθαίνουν έχει αλλάξει, χάνουν το ενδιαφέρον τους για τα βιβλία, και όταν δεν είναι «συνδεδεμένοι» παραπονιούνται πως βαριούνται.

Οι ειδικοί κάνουν λόγο στην «Κ» για απώλεια ελέγχου και εφιστούν την προσοχή όλων, και κυρίως των γονιών, για την αρνητική επίδραση των τάμπλετ και των κινητών τηλεφώνων στην ανάπτυξη των παιδιών. Οι πρώτες επιπτώσεις φαίνονται στο δημοτικό σχολείο, ωστόσο στο γυμνάσιο τα προβλήματα εντείνονται. «Είναι οι συνέπειες όταν η οθόνη κάνει babysitting...» ανέφερε στην «Κ» η καθηγήτρια Παιδιατρικής στην Ιατρική Σχολή Αθηνών, Μαρίνα Τσολιά.

«Είναι το μόνιμο παράπονο των γονιών. Τα παιδιά δεν διαβάζουν στο σπίτι βιβλία, γιατί είναι συνεχώς μπροστά σε ένα τάμπλετ. Αυτό τα κουράζει, τους αποσπά την προσοχή και δεν εξασκούνται –δεν τους γίνεται συνήθεια– να δίνουν χρόνο σε ένα βιβλίο, που θέλει εστίαση. Στην τάξη είναι νευρικά. Να σας πω πως όταν στις εκθέσεις γράφουν για τη σχέση με τους φίλους τους, μιλούν για τις συνομιλίες τους μέσα από ψηφιακά δίκτυα και πλατφόρμες και όχι π.χ. στο πάρκο ή σε μια βόλτα», παρατηρεί στην «Κ» ο Λάμπρος Γιαννούχος, δάσκαλος σε σχολείο της Χαλκίδας. Αυτή η κατάσταση δυσκολεύει και τη διδασκαλία στην τάξη ενώ οδηγεί και σε αναγκαία αλλαγή των διδακτικών μεθόδων. «Έχω δει η οθόνη να κουράζει ιδιαίτερα τους μαθητές, και να τους δυσκολεύει στο διάβασμα. Αυτό επηρεάζει και τον τρόπο που μελετούν τα μαθήματα», τονίζει.

Απόστολος Λακασάς

Ο Απόστολος Λακασάς γεννήθηκε το 1968 στην Αθήνα. Οι βασικές πανεπιστημιακές σπουδές του ήταν στη Νομική Σχολή Αθηνών. Από το 1994 εργάζεται στην «Καθημερινή». Την τελευταία εικοσαετία είναι αρμόδιος για τα θέματα παιδείας, έρευνας, καινοτομίας, έχοντας καλύψει και εκκλησιαστικά θέματα.... Διαβάστε περισσότερα...

Πως καταλαβαίνουμε ότι το συγκεκριμένο δημοσίευμα είναι έγκυρο;

- ⇒ Προέρχεται από αξιόπιστη πηγή (επίσημο ειδησεογραφικό site - Καθημερινή).
- ⇒ Η αξιοπιστία της ιστοσελίδας επιβεβαιώνεται και από την ύπαρξη του μικρού λουκέτου στην αρχή του URL.
- ⇒ Το δημοσίευμα φέρει την υπογραφή του δημοσιογράφου.
- ⇒ Αναγράφεται η ημερομηνία και ώρα δημοσίευσης.
- ⇒ Γίνεται αναφορά προέλευσης της φωτογραφίας (*getty images*).
- ⇒ Γίνεται αναφορά σε δηλώσεις αξιόπιστων και υπαρκτών προσώπων π.χ. καθηγήτρια Παιδιατρικής στην Ιατρική Σχολή Αθηνών, Μαρίνα Τσολιά (με μια γρήγορη αναζήτηση στο διαδίκτυο εύκολα διαπιστώνεται αυτό).

Μη αξιόπιστες ιστοσελίδες

Μπορείτε να δικαιολογήσετε γιατί η παρακάτω ιστοσελίδα δεν φαίνεται αξιόπιστη;

Πώς μπορούμε να καταλάβουμε ότι πρόκειται για μη αξιόπιστη ιστοσελίδα;

- ➡ Παρατηρώντας το σχεδιασμό της βλέπουμε ότι δεν πρόκειται για μια επαγγελματική ιστοσελίδα.
- ➡ Δεν υπάρχουν βασικά στοιχεία όπως το About us ή η επικοινωνία στο κάτω μέρος της σελίδας.
- ➡ Το όνομα της ιστοσελίδα πρέπει να μας υποψιάσει (*Gereto*).
- ➡ Το URL της ιστοσελίδας δεν ανήκει στα αξιόπιστα (.gr, .com., .gov κ.τ.λ.)
- ➡ Δεν υπάρχει το χαρακτηριστικό λουκετάκι ασφάλειας στην αρχή του URL.
- ➡ Παραπέμπει τον αναγνώστη να δώσει χρηματικό ποσό ως χορηγία στην ιστοσελίδα (*donate now*).
- ➡ Το άρθρο που φιλοξενείται είναι άρθρο γνώμης και όχι δημοσιογραφικό.
- ➡ Δεν υπάρχει ταυτότητα του δημοσιογράφου, ούτε η ημερομηνία δημοσίευσης.
- ➡ Υπάρχουν ορθογραφικά λάθη (*μεταλλάξεων, μεταλαγγμένων*).
- ➡ Έντονη προτροπή για αναδημοσίευση.
- ➡ Ζητά προσωπικά στοιχεία του αναγνώστη χωρίς να εξηγεί το που και το πως θα χρησιμοποιηθούν.

Προγράμματα επεξεργασίας εικόνων

Δείτε τα παρακάτω παραδείγματα και χωρίς να χρησιμοποιήσετε κάποιο εργαλείο προσπαθήστε να διαπιστώσετε αν η φωτογραφία είναι προϊόν προγράμματος επεξεργασίας εικόνας ή όχι. Δικαιολογήστε τις απαντήσεις σας.

Ορισμένα οπτικά χαρακτηριστικά είναι δύσκολο να αναπαραχθούν με επιτυχία και μαρτυρούν ξεκάθαρα την αλλοίωση της φωτογραφίας.

Για παράδειγμα, στην εικόνα αριστερά είναι ξεκάθαρο ότι η πόρτα στο παρασκήνιο είναι εξωπραγματικά στραβή εξαιτίας της επεξεργασίας που έχει γίνει στο μυ του χεριού του εικονιζόμενου.

Η τροποποίηση μιας φωτογραφίας προκαλεί συχνά ψηφιακή παραμόρφωση. Εάν η παραμόρφωση αυτή έχει τη μορφή pixelation ή απλώς ατελούς χρωματισμού, μπορεί να είναι ένας καλός δείκτης της εγκυρότητας της φωτογραφίας. Σημεία στρέβλωσης είναι ένα ενδεικτικό σημάδι ότι έχει αλλιάξει η εικόνα, ειδικά αν η φωτογραφία είναι κατά τα άλλα καθαρή.

Ένας άλλος τρόπος για να εντοπίσετε αν μια φωτογραφία έχει επεξεργαστεί είναι να εξετάσετε τον τρόπο αλληλεπίδρασης του φωτός με τα αντικείμενα της φωτογραφίας. Πολλές φορές οι σκιές και τα σκιερά στοιχεία φαίνεται να παραβιάζουν τους νόμους της φυσικής, ειδικά όταν ένα θέμα έχει αφαιρεθεί ή προστεθεί σε μια φωτογραφία. Ένα αντικείμενο που δεν ρίχνει σκιά είναι ένα συνηθισμένο λάθος. Στην προκειμένη περίπτωση λείπει η σκιά του βράχου.

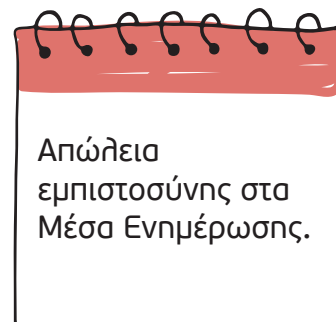
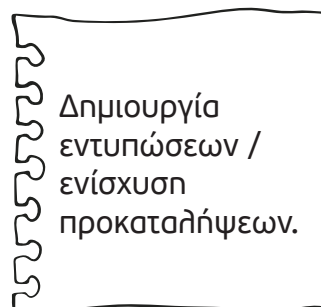
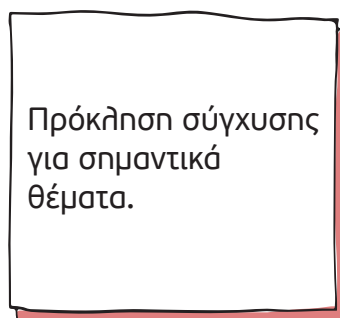
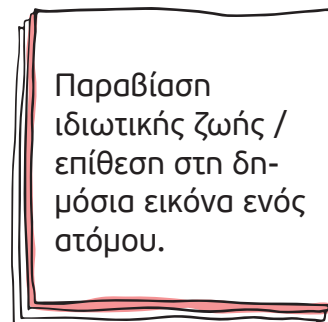
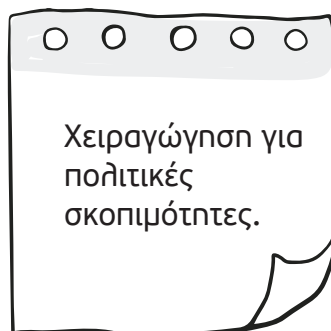
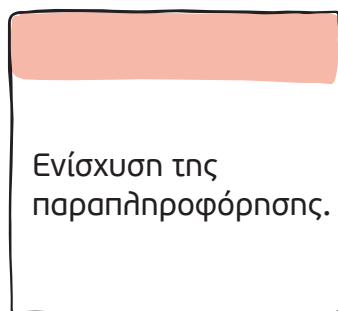
Ένας άλλος σχετικά εύκολος τρόπος να διαπιστώσετε ότι μια φωτογραφία έχει επεξεργαστεί είναι να βρείτε λάθη που τείνουν να «κρύβονται» με μια πρώτη ματιά. Στο παράδειγμα που ακολουθεί υπάρχει παραμόρφωση στο χέρι της εικονιζόμενης.

Deepfakes: Πώς αυτό που βλέπεις μπορεί να είναι ψέμα;

Ρωτήστε τους μαθητές αν έχουν ακούσει ποτέ για τον όρο “deepfake” και τι γνωρίζουν για αυτό το φαινόμενο.

Ο στόχος αυτής της ενότητας είναι οι μαθητές και οι μαθήτριες να ενημερωθούν για την ύπαρξη αυτής της τεχνολογίας και ταυτόχρονα να συνειδητοποιήσουν τη σοβαρότητα δημιουργίας και κοινοποίησης τέτοιων εικόνων/βίντεο ακόμα και στο πλαίσιο ενός αστείου. Όπως αναφέρεται και στο εγχειρίδιο του μαθητή/τριας θα πρέπει να τονιστεί ότι η δημιουργία deepfakes, ειδικά ακατάλληλου περιεχομένου είναι μια πρακτική που ενδεχομένως θα μας φέρει αντιμέτωπους με το νόμο. Επίσης είναι σημαντικό να τονιστεί ότι τέτοιες εικόνες ή βίντεο μπορούν να προκαλέσουν σοβαρά προβλήματα στον άνθρωπο που απεικονίζεται, να πληγώσουν τα συναισθήματά του και να του κάνουν πολύ μεγάλο κακό. Επίσης είναι πολύ σημαντικό να ενημερωθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες πώς μπορούν να αντιδράσουν και πού μπορούν να απευθυνθούν στην περίπτωση που πέσουν θύμα ενός deepfake.

Προτεινόμενες απαντήσεις δραστηριότητας 5:

Πιστεύεις ό,τι βλέπεις στα κοινωνικά δίκτυα;

Παρά το γεγονός ότι δεν εντάσσεται αμιγώς στην κατηγορία των ψευδών ειδήσεων η ενότητα αυτή συμπεριλαμβάνεται στο παρόν εγχειρίδιο, καθώς έχει παρατηρηθεί ότι τα παιδιά και οι νέοι επηρεάζονται πολύ από όσα βλέπουν στα κοινωνικά δίκτυα. Τέλειες εικόνες προσώπων, τέλειες εικόνες σωμάτων και τέλειες ζωές στα κοινωνικά δίκτυα, πολλές φορές γίνονται η αιτία παιδιά και νέοι να χάνουν την αυτοπεποίθησή τους, να αποκτούν μια διαστρεβλωμένη εικόνα για το σώμα τους και να οδηγούνται σε διατροφικές διαταραχές και καταθλιπτική συμπεριφορά.

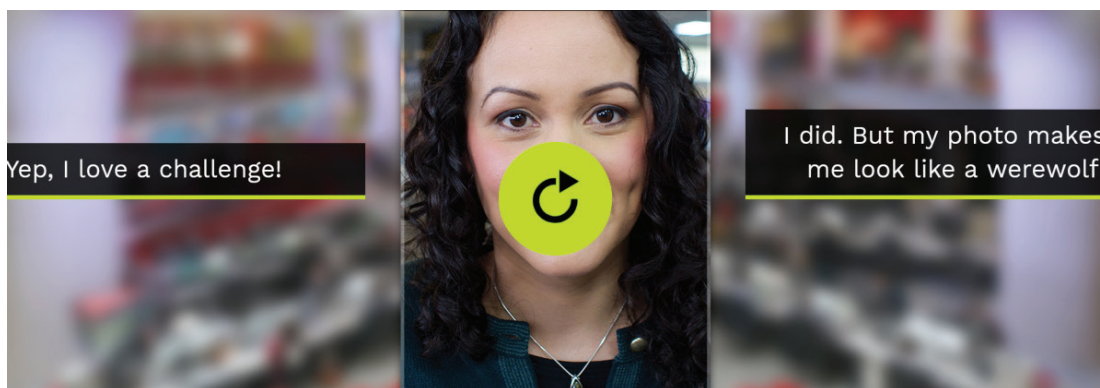
Ο στόχος είναι να συνειδητοποιήσουν μέσα από τα παραδείγματα ότι πολλές φορές αυτό που βλέπουν δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, αλλά είτε είναι δημιούργημα κάποιου εργαλείου, είτε ο χρήστης προβάλλει μια μόνο πτυχή της ζωής του ή μια συγκεκριμένη ιδεατή εικόνα (παράδειγμα 4 & 5).

Επιπρόσθετα με τα παραδείγματα και το κουίζ που προτείνονται, μπορείτε να δείτε με τους μαθητές το σχετικό [φυλλάδιο](#) ή να εμβαθύνεται ακόμα περισσότερο στο θέμα μέσα από το [σχέδιο μαθήματος](#) για την εικόνα του σώματός μας στο διαδίκτυο.

Παιχνίδια που βοηθούν τους νέους στην αναγνώριση των ψευδών ειδήσεων

BBC iReporter

Πρόκειται για ένα παιχνίδι που δημιούργησε το BBC (<https://www.bbc.co.uk/news/resources/idt-8760dd58-84f9-4c98-ade2-590562670096>), το οποίο εκπαιδεύει τους νέους από 11 ως 18 ετών, ώστε να εντοπίζουν τις ψευδείς ειδήσεις, τις υπερβολές και τις θεωρίες συνωμοσίας.

Οι παίκτες αναλαμβάνουν ενεργό ρόλο στο newsroom του BBC και καλούνται να αποφασίσουν ποιες πηγές, ποια σχόλια, ποιες δηλώσεις, ποιες αναρτήσεις και ποιες φωτογραφίες θα εμπιστευτούν για να διαμορφώσουν την παραγωγή ειδήσεων της ημέρας.

Fakey

How to Play

This game aims to teach media literacy and study how people interact with misinformation.

You will see a simulated news feed with articles like the one below. Some coming from legitimate news sources. And some from sites that typically publish false or misleading reports, clickbait headlines, conspiracy theories, junk science, and other types of misinformation.

BREAKING NEWS: Shark found in New York Subway!

Share

Like

Fact-Check

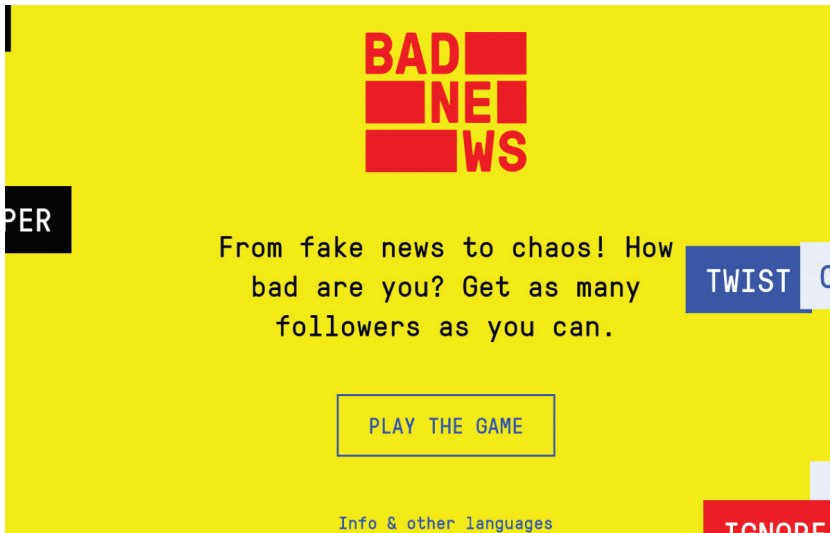
Hint

Skip

Your goal is to support a healthy social media experience by promoting information from reliable sources and not from low credibility sources.

Στο Fakey (<https://fakey.iuni.iu.edu/>) ο στόχος για τον παίκτη είναι να εκτεθεί σε μια σειρά από πληροφορίες και να επιλέξει τι θα τις κάνει: θα τις αναπαράγει, θα πατήσει ένα απλό «Μου αρέσει» ή θα προσπαθήσει να τις διασταυρώσει. Όσο περισσότερες είναι οι αξιόπιστες πληροφορίες που διαμοιράζεται ένας παίκτης, τόσο περισσότερους πόντους κερδίζει.

BAD NEWS

Το παιχνίδι Bad News (<https://getbadnews.com/#intro>) ζητά από τους παίκτες να δημιουργούν και να διαδίδουν ψεύτικες ειδήσεις, αυξάνοντας διαρκώς τους ακολούθους τους. Χάνει όποιος απογοητεύσει τους ακολούθους του, δηλαδή όποιος γίνει αντιληπτό ότι λέει ψέματα. Απευθύνεται σε παιδιά άνω των 8 ετών.

Interland: Reality River

ΕΡΓΑΛΕΙΑ & ΠΟΡΟΙ

Παίξε με ασφάλεια.
Μάθε με ασφάλεια.
Μείνε ασφαλής.

Το Ίντερλαντ (https://beinternetawesome.withgoogle.com/el_gr/interland) είναι ένα συναρπαστικό διαδικτυακό παιχνίδι που κάνει την εκμάθηση της ψηφιακής ασφάλειας και της ψηφιακής ιθαγένειας διαδραστική και διασκεδαστική, όπως ακριβώς είναι και το ίδιο το διαδίκτυο. Παίζοντας, τα μικρά παιδιά βοηθούν άλλους Ίντερναύτες να καταπολεμήσουν κακότροπους χάκερ, ηλεκτρονικούς ψαράδες, υπερκοινοποιητές και εκφοβιστές, εξασκώντας τις δεξιότητες που χρειάζονται για να είναι σωστοί πολίτες του ψηφιακού κόσμου.

Ο παίκτης στο Reality river, ταξιδεύει κατά μήκος ενός ποταμού και έρχεται αντιμέτωπος με έναν υποκλοπέα ψηφιακών στοιχείων, τον οποίο μπορεί να προσπεράσει μόνο αν απαντήσει σωστά σε μια σειρά από ερωτήσεις.

Δράση Ενημέρωσης και Επαγρύπνησης
Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου

Γραμμή Βοηθείας 210 6007686 για υποστήριξη και
συμβουλές για θέματα που σχετίζονται με τη χρήση
του διαδικτύου, του κινητού τηλεφώνου και των
ηλεκτρονικών παιχνιδιών

Ανοικτή Γραμμή Καταγγελιών
για το παράνομο περιεχόμενο στο Διαδίκτυο

